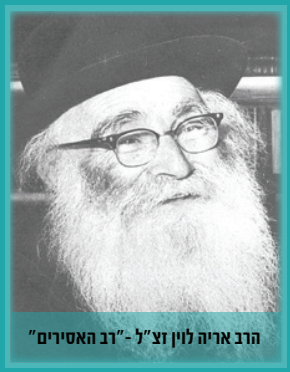
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ח כסלו תשע"ח

פרשת מקץ - שבת חנוכה

דרך חיים

בפרשתנו קוראים על חכמת יוסף בפתרון החלומות, ופתרון זה הביאו בהמשך להיות משנה למלך ולשלוט על העולם כולו. בסוף הפרשה האחרונה ראינו את יוסף פותר את חלומותיהם של שר המשקים ושר האופים. נשאלת השאלה מה הניע את יוסף לפרש את החלומות של שר האופים ושר המשקים באופן בו הוא נקט ופתר; מדוע שר האופים קיבל פתרון חלום כה עגום שהוביל למותו, בעוד שר המשקים קיבל פתרון כה טוב שהשיבו על כנו כבראשונה? הרי ידועים דברי רבותינו שהחלום הולך לפי הפתרון. אם כן יוסף התעקש שהפתרון יהא מדויק לכוונה האלוקית כלפי כל אחד כראוי.

אלא שאם נשים לב היטב לדבר החלום, שר האופים ושר המשקים מדברים מהרהורי ליבם. בעוד ששר המשקים לא מפסיק להזכיר את כוס היין והכבוד לו הוא זוכה בעתיד בהיותו חוזר לשמש כשר למלך פרעה, שר האופים מדבר מהרהורי ליבו באופן יבש וטכני. מכאן הבין יוסף שאין לשר האופים תשוקה לקרבת המלך כבראשונה, אין בו תבערה פנימית לחזור למעמדו הראשון, בשונה משר המשקים שכולו התלהבות ופירוט רב על הרגע המיוחל לו יזכה לשוב אל הזכות הגדולה לצקת יין אל המלך הגדול. מכאן פתר להם יוסף את החלומות לפי הערך הפנימי של כל אחד ואחד.

מבאר מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שלפי זה יובנו דברי רבותינו שלומדים מחלום שר המשקים את דין ד' כוסות היין בליל הסדר. לכאורה איזה קשר רעיוני יש בין ד' הכוסות לחלומו של שר המשקים? וכי כיוון שהוזכרה ד' פעמים המילה 'כוס' זה הלימוד לחירותנו מגלות מצרים המרה והקשה? אלא ששונה היין מכל מאכל ומשקה, בהם אכילה יתירה מביאה לשובע ורוויה, לעומת זאת היין ככל שנשתה ממנו יותר התיאבון והחשק רק יגברו. אצל שר המשקים ראינו תשוקה עזה לחזור למעמדו הראשון- כך אנו בכל כוס יין מבטאים את התשוקה העודפת לזכות לגאולה ולקרבת אלהים לי טוב. "והוצאתי", אבל לא די בזה, גם "ולקחתי", וגם "גאלתי", ו"הצלתי" עד "והבאתי".

שנזכה מתוך תשוקה של אלפי שנים ל"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" בקרוב ממש.

בהוקרה ובברכה,

שבת שלום ומבורכת!

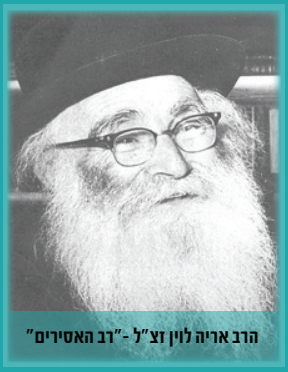
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

היה זה בי"ג ניסן תרפ"א. ר' אריה הגיע בליל בדיקת חמץ מיד לאחר תפילת ערבית לביתו על מנת לקיים מצות בדיקת חמץ. עוד לפני הבדיקה חש ר' אריה עייפות רבה, הוא נשכב על המיטה לרגע קט ונרדם. והנה בחלומו הוא רואה את אביו רבי בנימין ביינוש זצ"ל מוטל על הארץ מת. ויקם, ותפעם רוחו, ויחשוב בליבו הלא 'חלומות שוא ידברו'. ויתחזק ויאחז בנר הבדיקה, אך לא היה כוחו עימו ויפול שוב על המטה ויירדם. וירא שוב בחלומו את אביו מוטל מת.

וכך נישנו הדברים כמה פעמים בערב זה, וידע כי נכון הדבר. החל ממחרת החל לומר קדיש אחר אביו, וכך נהג אחד עשר חודש.

בשנת תרפ"ד הגיע אליו מברק מאורלה, עיר מולדתו. תאריך המברק היה 'ערב חג הפסח שנת תרפ"א', ובו מודיעים לו שאביו מת בליל בדיקת חמץ. מחמת שיבושי הדרכים עקב המלחמה התעכב המברק שלוש שנים בקירוב, ויהי לפלא...

(צדיק יסוד עולם עמוד 32)

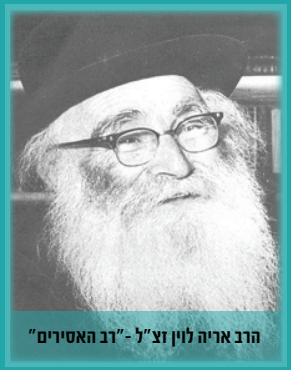
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בערב שבת זו נדליק נר רביעי של חנוכה. ישנם מספר דינים מיוחדים בהדלקת הנר בערב שבת לעומת הדלקת הנרות בשאר ימות החג.

בכל יום מימות החנוכה מדליקים נרות כל איש כמנהגו: בשקיעה, צאת הכוכבים או צאת הכוכבים לפי שיטת רבנו תם. לעומת זאת, בליל שבת מדליקים את הנרות קודם זמן הדלקת נרות (16:17, שהוא כעשרים דקות קודם שעת השקיעה- 16:38), שכן אחר הדלקת נרות שבת אנו מקבלים עלינו את קדושת השבת ושוב אסור להדליק את נרות החנוכה. משום כך עלינו להדליק נרות גדולים מספיק או להוסיף כמות שמן כזו כך שהנרות ידלקו עד חצי שעה אחר צאת הכוכבים (16:56).

נכון להשתדל להתפלל מנחה גדולה ביום שישי (ניתן להתפלל מ-12:06), על מנת שידליק נרות חנוכה אחר שהתפלל כבר, כפי שמדליקים בכל שאר ימי החנוכה לאחר תפילת מנחה. מי שנוסע להתארח בשבת זו לכתחילה מדליק בביתו אחר פלג המנחה (15:34). אמנם אם גר במרחק גדול מהמקום בו מתארח או שנוהג להדליק את נרות החנוכה בתוך ביתו ולא כלפי חוץ- ידליק בבית שבו מתארח בשבת. אך ספרדי המתארח אצל הוריו בשבת יוצא ידי חובה בהדלקת אביו ואינו צריך להדליק לעצמו.

אדם שהדליק נר חנוכה במקום המוגן מרוח ובכל זאת כבה הנר- יצא ידי חובת המצוה משום ש"הדלקה עושה מצוה". אך נכון שישוב להדליקו בלא ברכה. באם קרה מקרה זה בליל שבת והנר כבה קודם שנכנסה השבת- ידליק שוב, באם קיבל על עצמו שבת יבקש מאחר שעוד לא קיבל שבת שידליק עבורו. אמנם אחר כניסת השבת- אינו חוזר ומדליק, ויצא ידי חובתו.

בצאת שבת מדליקים את הנרות לאחר זמן צאת השבת (17:18). יש הנוהגים להקדים את ההבדלה ויש המקדימים להדליק את נרות החנוכה. וכל אחד יעשה כמנהגו. המדליקים קודם ההבדלה יקפידו לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" או "אתה חוננתנו" בתפילת שמונה

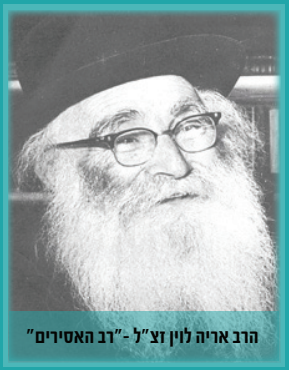
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

עשרה. נרות חנוכה אסורים בשימוש והנאה, כפי שאנו אומרים "ואין לנו רשות להשתמש בהם", לכן אדם שמדליק נרות קודם ההבדלה לא יכול לברך עליהם "בורא מאורי האש" או להדליק באמצעותם את נר ההבדלה.

אדם ששבת בבית מארחיו; אם שב בצאת השבת לביתו בשעה שעוד יש אנשים ברחוב- ידליק בביתו, אם לא- ידליק במקום בו שהה בשבת, אף שלא יישאר לישון שם במוצאי שבת.

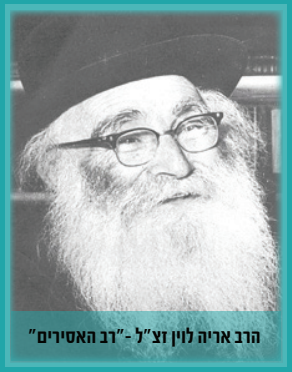
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם צריך להחמיר ולא לאכול סופגניה אלא בתוך הסעודה ולכוון לפטרה יחד עם הפת או לאוכלה כמזון ולא כקינוח (יעוין ביאור הלכה ד"ה יר"ש ובעוד פוסקים שהביאו פתרונות שונים). וכמו כן האם צריך לחוש ולא לאכול מהסופגניות יותר משיעור קביעות סעודה?

א. כדי לחוש לדברי מרן השו"ע (סי' קס"ח יג) שהביא מחלוקת ר"ש ור"ת, וסיים שיר"ש יחמיר לצאת ידי חובת שניהם לאכלם בסעודה וכו'. ואף שמהמ"ב משמע שמה שכתב שירא שמיים יחמיר זה דווקא בכגון שחשב מתחילה לאפותה. מ"מ פשט השו"ע להחמיר, ונראה שמודה לו בזה זקני הרמ"א שכתב "רק שנהגו להקל".

ב. כיוון שבהרבה מאפיות למיטב ידיעתי הסופגניות עוברות תהליך של אפייה (אפילו קלה כל שתהא, לפני או אחרי הטיגון. ועל סופגניות מיוחדות שלכתחילה רק אופים אותם, שאז פשוט שדינם כלחם לכל דבר לא דיברתי, אך כנראה שהן פחות מצויות או שגם אם כן אופים אותם, מ"מ מוסיפים בעיסה הרבה מתיקות) והרי אף שהביאור הלכה שם ד"ה "וכל זה" דחה דברי הט"ז, מ"מ חשש לו במקום שבישל או טיגן ואח"כ אפה. ולכאורה הוא לא נחית לחלק באיכות האפיה ובכמות הזמן (כמו שרצה לחדש בס' ברכת הבית ט, מא).

ג. ידוע שדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל לחוש (וכן כתבו בשם הגר"נ קרליץ שליט"א, והגר"מ אליהו זצ"ל שהחמיר לא לאכול חתיכת קוגל בשיעור יותר מ-173 גרם) לקביעות סעודה בקוגל אף שהיה בישול בתחילה. ואף שאין לאטריות דין עיסה עבה כ"כ, ואף שאין לאטריות צורת פת כלל וכלל, ולעיתים הקוגל נאפה בצורת טיגון עם קצת שמן, א"כ לכאורה צריך לחוש גם בנידון הנ"ל גבי סופגניות.

כמובן שהעולם נהגו להקל, והנח להם לישראל אם לא נביאים בני נביאים... מ"מ חפצתי לברר את הסוגיה עם הרב. באהבה רבה וברכת חודש טוב.

תשובה | **אל מעכת"ה ידי"נ וידיד ה', המעוטר בכל מדה נכונה, הגאון הגדול, מעוז ומגדול שלשלת היחוסין וממנו תוצאות חיים, הרב _____.**

בדבר שאלת חכם חצי תשובה מאהבה, בעניין הסופגניות הנהוגות לאכלם בימי החנוכה

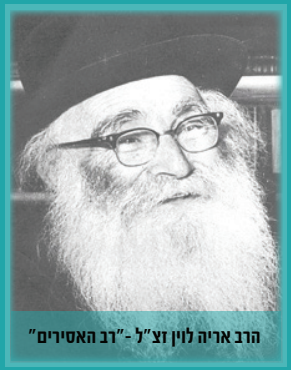
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

משום חביבות הנס. וכדי להבין את הדברים על בוריים נרחיב ונסכם להלכה בחסד ה' הגדול עלינו (סימן קסח יג).

א. נחלקו גדולי העולם בדבר הקמח והמים שלשו אותם לבלילה עבה ולא הניחו אלא מעט תבלין בתוך העיסה, ולאחר מכן בישלוה במים או טיגנו בשמן הרוחש את העיסה, ויש בכל חתיכה המבושלת או מטוגנת (בשמן עמוק- שהוא כבישול) שיעור כזית (27.5 גרם)- האם ברכתה "המוציא" ויש להקדים נטילת ידיים ולחתום בברכת המזון באכל שיעור כזית או שברכתה "בורא מיני מזונות". והכרעת מרן הרמ"א (שם) שמברכים "בורא מיני מזונות" ו"על המחיה". וכך הכריע הכף החיים מהרבה פוסקים ספרדים. וגם בשיעור שביעה הדין כן.

ב. ואפילו אם בתחילה הייתה מחשבה לאפות את העיסה, ואחר כך התחרט בדבר ובישלה או טיגנה בשמן עמוק, מברך "בורא מיני מזונות" ו"על המחיה". זו הכרעת הדגול מרבבה, וכמותו הכריע מרן החזו"א (סי' כו). ובוודאי אם מראש חשב רק לטגן או לבשל שאף בשיעור שביעה מברך "בורא מיני מזונות". אולם חתך מרן הרמ"א שירא שמיים יאכל מאכל זה בתוך הסעודה.

ג. טיגון בשמן באופן שהעיסה מקבלת טעם נרגש מהשמן, וכנ"ל טיגון בהרבה תבלינים, ברכתה "בורא מיני מזונות" (הט"ז, שו"ע הרב ומ"ב).

ד. עיסה שעירבו בה רק מים או רוב מים וטיגנוה במעט שמן או אפו אותה, אולם אם מילאו אותה במיני מתיקה וכך אפו אותה דינה כפת הבאה בכיסנין וברכתה "בורא מיני מזונות". ויש לדעת שאם לקחו את הבצק או את הקמח והניחוהו במים רותחים ואח"כ הכניסוהו לתנור אפילו חתיכות פחותות מכזית, מכיוון שתואר לחם עליו ברכתו "המוציא" (עפ"י שו"ע סעיף יד ושלחן ערוך הרב ופמ"ג).

וכן הדין אם אחרי ההשרייה במים או שמן עמוק טיגנו במעט שמן- ברכתו "המוציא".

וכל זה בבצק שיש בו רק או רוב מים. אולם אם רובו מי פירות בלישה אזי אפילו בבישול שלאחריו אפוה עדיין ברכתה "בורא מיני מזונות", אפילו בשיעור קביעות סעודה (על פי קצוה"ש סי' מח). ובמי פירות הכוונה למרגרינה, מיצים, ביצים ולכל התוספות, והקמח לא

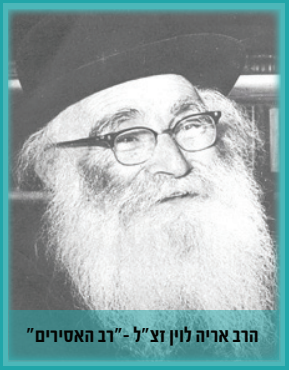
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה | עולה בחשבון הכמות.

לאחר הקדמה זו נכריע להלכה בס"ד:

סופגניות שיש בעיסה רוב מי פירות (כהגדרתן לעיל)- ברכתם "בורא מיני מזונות", אף בקביעות סעודה (וירא שמיים יחמיר לאכלן בסעודה, אם קובע עליהן סעודה).

סופגניות שיש בעיסה רוב מים, מכיוון ששרויות בשמן עמוק- ברכתם "בורא מיני מזונות", אף בקביעות סעודה (כדעת הט"ז והמ"ב).

סופגניות שאחרי בישול או טיגון בשמן עמוק, שדינו כבישול, אופים אותן בתנור או מטגנים אותן במעט שמן- כשיש בהן רוב מי פירות- ברכתן "בורא מיני מזונות" ואם קבע סעודה (230 גרם, ויש מקילים לפי שיעור שביעתו)- ברכתן "המוציא". ואם הטיגון נעשה בשמן שנותן טעם ברכתן "בורא מיני מזונות".

וכשיש בהם רוב מים- ברכתן "המוציא".

חותם בברכת התורה, ורבנן אמרי אהבת עולם ואהבה רבה.

ידיד נפשו